

Den kantianska filosofen Christine Korsgaard är enligt författarna en av dem som inspirerats av konvergentismens idéer. De åsidosätter emellertid det som är Korsgaards egentliga projekt, det vill säga att som metaetisk konstruktivist hitta grunden till normativitet. Detta för oss till min andra synpunkt, som berör hur konstruktivism som metaetisk teori behandlas i boken.

Både Street och Korsgaard identifierar sig som konstruktivister. Det finns självklart olikheter i deras angreppssätt av denna teoribildning, men de är i huvudsak konstruktivister. Båda gör även anspråk på att föra en metaetisk diskussion om deras respektive teorier. Med utgångspunkt i att författarna trots allt gör anspråk på att ge en heltäckande bild av vad metaetik är, ställer man sig som läsare frågan: Var finns diskussionen om metaetisk konstruktivism?

Det går emellertid att hitta hänvisningar till något av en "social konstruktion" om boken läses på detaljnivå. Exempelvis återfinns en hänvisning till detta i kapitlet som behandlar relativism: "Det finns flera olika versioner av moralisk relativism, men vad de har gemensamt är att de allihop försöker slå vakt om idén att moralen på något sätt är en 'social konstruktion'" (s. 51). Men avsaknaden av en ordentlig diskussion om konstruktivismens roll som metaetisk teori är påfallande. Det är en oroande brist i en bok som driver tesen om moralens objektiva existens. Författarna tycks undvika diskussioner om teorier som riktat invändningar mot deras egen tes, bland annat konstruktivismen, som är en stark utmanare till den form av moralisk realism som författarna verkar förespråka.

Sammanfattningsvis är *Grundbok i metaetik* en nyanserad framställning som lyfter de mest centrala frågorna i metaetiken. Med utgångspunkt i frågeställningen om moralens objektiva status tar författarna oss igenom ett komplext område på ett begripligt sätt. Det hade dock varit intressant med en mer djupgående diskussion om konstruktivismens plats i metaetiken än konstaterandet att

förståelsen av moralen som en social konstruktion är relativistisk.

Emma Jakobsson

Doktorand, Uppsala

DOI: 10.51619/stk.v9i1.23939

Åke Gafvelin & Lapo Lappin (red.). *Filosofi och pandemi*. Skellefteå: Norma. 2021. 102 s.

Intervjuserien *Det metafysiska laboratoriet* samlade 2020 elva tongivande svenska filosofer för att samtala kring de filosofiska frågor som oundvikligen väcks i spåren av covid-19-pandemin: Vem ska få den sista respiratorn? Är våra moraliska och politiska övertygelser smakfrågor eller föremål för diskussion? Finns det en objektiv verklighet eller har coronaförnekare rätt till sin egen sanning? Bara för att nämna några. *Filosofi och pandemi* är ett tematiskt upplagt destillat av denna intervjuserie, skriven i en lättillgänglig dialogform.

De medverkande filosoferna föreslår meningssammanhang och filosofiska reflektioner för att göra pandemin begriplig för människor som just nu på olika sätt är påverkade av den.

Inte förrän om kanske femtio eller hundra år framåt i tiden kommer filosofer, historiker, medicinare och andra att kunna avge sin dom över samtidens hantering av pandemin. Kunde politikerna ha fattat bättre beslut? Kunde den globala solidariteten ha varit bättre? Vad kan vi lära oss av människors beteenden mitt i en pandemi? Vad säger det oss om vilka underliggande värderingar som råder i olika samhällen eller individer? På vilka sätt berördes människors rädslor och ansvar i predikningar och andra religiösa kommunikationer? Vilka etiska frågor och teoribildningar fick företräde i beslut på olika nivåer och i individers handlingsval? Först framtiden kan ge oss en helhetsbild.

Men framtiden är för långt borta för oss som just nu behöver redskap för att hantera pandemin – kvinnan på gatan, teologer,

politiker, beslutsfattare, sjuka, anhöriga, rädda, obekymrade, osäkra och tvärsäkra.

Vi behöver redskap nu, mitt under brinnande pandemi. Vi har inte tid att vänta. De flesta av oss kan heller inte ägna oss åt tidskrävande filosofiska studier mitt i vår fullspäckade vardag för att tillägna oss de idéer och redskap vi behöver för att bättre begripa den något surrealistiska pandemipräglade nutiden.

Det är just detta som författarna av föreliggande texter försöker erbjuda. Utifrån sin kombinerade filosofiska kunskap för de en dialog med varandra kring ett antal pandemirelaterade teman och förser läsaren med filosofiska tankespår att reflektera vidare över.

Facit har vi inte än. Men vårt ansvar att agera nu kan vi inte undkomma eller skjuta på framtiden. Därför välkomnar jag detta försök att väcka och öka medvetenheten om vilka grundläggande etiska och filosofiska frågor vi har att ta ställning till i våra beslut och handlingar under den pågående pandemin. Dock hade jag gärna sett en större språklig stringens i dialogerna med tydligare ställningstaganden och uttalade frågor till läsaren att ta ställning till.

Antologin täcker ett stort antal teman: "Filosofins roll", "Filosofin och pandemin", "Den svenska strategin", "Är den svenska strategin utilitaristisk?", "Experterna", "Zoom och det digitala", "En global stat?", "Etiska råd", "Black Lives Matter och strukturell rasism", "Världen efter pandemin", "Etikens plats i metafysiken", "Metafysikens plats i etiken?", "Gud och etiken?", "Vad är sanning?", "Vetenskap och värde", "Språket och verkligheten" samt "Metafysik".

Eftersom boken som helhet inte är längre än drygt hundra sidor är det lätt att förstå att varje tema i sig inte tillåts breda ut sig nämnvärt. Detta tillvägagångssätt leder till att läsaren får möta en mängd frågeställningar och idéer att fundera vidare kring och förhoppningsvis kan detta stimulera till att söka vidare kunskap och inspiration.

Nackdelen med bokens breda grepp och ambition att spänna över ett stort antal

frågeställningar är att jag som läsare inte erbjuds fördjupning i något enskilt tema och riskerar att lämnas otillfredsställd i mitt kunskapssökande.

Boken avslutas dock med några tips för vidare läsning, huvudsakligen texter på svenska. Urvalet kunde enligt min mening ha varit större och mer varierat för att kunna tillfredsställa de läsare som vill gå på djupet i någon specifik fråga. Varje text hade i sådant fall kunnat förse med en varudeklaration kring dess eventuella lätt- eller svårtillgänglighet. En bok som jag exempelvis saknar är Fareed Zakarias bästsäljare *Ten Lessons for a Post-Pandemic World* (2020). Visserligen är detta inte en akademisk filosofisk bok utan riktad till den breda allmänheten, men dess resonemang är väl förankrade i historisk och politisk filosofi. Som komplement till antologins tema "Världen efter pandemin" hade den passat mycket väl.

Sammanfattningsvis är detta en bok som på få sidor ändå lyckas ge läsaren en bred inblick i vilka filosofiska frågor som bränner till och kräver engagemang, enligt Per Bauhn, Jonna Bornemark, Maracia Cavalcant Schuback, Karim Jebari, Ulf Jonsson, Erik J. Olsson, Lars Sandman, Fredrik Svenaeus, Folke Tersman, Torbjörn Tännsjö och Åsa Wikfors. Att presentera alla bokens medverkande med titlar och meriter skulle spränga gränserna för denna recension och jag nöjer mig med att säga att de alla är välkända och respekterade filosofer, verksamma vid svenska lärosäten. Att boken väcker fler frågor än den besvarar ligger så att säga i filosofins natur.

Erica Appelros
Docent, Lund

DOI: 10.51619/stk.v98i1.23940